EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 3.11.2025
COM(2025) 658 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om livsmedel och livsmedelsingredienser som behandlats med joniserande strålning

Innehåll

SAMMANFATTNING 2
1 BAKGRUND 3
2 GODKÄNDA BESTRÅLNINGSANLÄGGNINGAR 3
3 RESULTAT AV KONTROLLER VID BESTRÅLNINGSANLÄGGNINGAR 2022–2023 4
4 RESULTAT AV KONTROLLER VID SALUFÖRING AV PRODUKTERNA 5

Sammanfattning

Enligt artikel 7.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/2/EG av den 22 februari 1999[1] om tillnärmning av medlemsstaternas lagar om livsmedel och livsmedelsingredienser som behandlats med joniserande strålning ska medlemsstaterna varje år till kommissionen översända

– resultaten av de kontroller som utförs i anläggningar för joniserande strålning, inbegripet de kategorier och mängder av livsmedel som har behandlats med joniserande strålning och vilka doser som har getts, och

– resultaten av de kontroller som utförs vid saluföring av produkterna.

Enligt artikel 7.4 i direktivet ska kommissionen i *Europeiska unionens officiella tidning* offentliggöra en rapport om de upplysningar som varje år lämnas av de nationella kontrollmyndigheterna.

Denna rapport omfattar perioden 1 januari 2022–31 december 2023. Den innehåller en sammanställning av de upplysningar som EU:s medlemsstater och Nordirland har skickat till kommissionen.

Tre EU-medlemsstater och Eftaländerna lämnade inga uppgifter under 2022 och 2023.

Rapporteringsperiod: 1.1.2022 – 31.12.2023

Berörda länder: EU-medlemsstater och Nordirland

Bestrålningsanläggningar

– Antal länder med godkända anläggningar: 13 medlemsstater samt Norge

– Antal godkända anläggningar: 23

– Antal nedlagda anläggningar: 0

– Antal länder som utför bestrålning: 10 medlemsstater

Behandlingsuppgifter

– Mängd behandlade produkter: 4 198,2 ton (-16,5 % jämfört med 2020–2021)

– Främsta behandlade varor: frysta grodlår (70,31 %), örtkryddor, kryddor och smakgivande ingredienser av vegetabiliskt ursprung (27,62 %) och maskinurbenat fjäderfäkött (2,07 %)

– Länder som bestrålar mest: Belgien (69,9 %)

Kontroller vid saluföring av produkterna

– Antal analyserade prover: 7 205

– Antal prover som inte uppfyller kraven: 51 (0,71 %)

– Främsta analyserade varor: örter och kryddor (46,97 %) och spannmål, fröer, grönsaker, frukter och produkter därav (23,36 %)

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/2/EG av den 22 februari 1999 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar om livsmedel och livsmedelsingredienser som behandlats med joniserande strålning (EGT L 66, 13.3.1999, s. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/2/2008-12-11).

1 BAKGRUND

Livsmedel kan behandlas genom bestrålning med en särskild typ av strålningsenergi som kallas joniserande strålning. Strålningsenergin har varierande våglängd och effektnivå och försvinner när energikällan avlägsnas. Bestrålning används av sanitära och fytosanitära skäl för att döda patogena bakterier (t.ex. *Salmonella*, *Campylobacter* och *E. coli*) som kan orsaka matförgiftning och för att eliminera organismer som är skadliga för växter eller växtprodukter, t.ex. insekter och andra skadegörare. Metoden används även för att vissa frukter ska mogna långsammare, för att förhindra att groddar bildas på grönsaker (t.ex. lök och potatis) och för att förbättra hållbarheten för olika livsmedel. Bestrålning kan inte ersätta en korrekt livsmedelshantering. Bestrålade livsmedel måste fortfarande kylas ner och vid behov tillagas på lämpligt sätt före konsumtion.

EU:s rättsliga ram för bestrålning av livsmedel (direktiven om livsmedelsbestrålning) utgörs av följande:

– Direktiv 1999/2/EG (ramdirektiv). I det direktivet fastställs bestämmelser för tillverkning, saluföring och import av livsmedel och livsmedelsingredienser som behandlats med joniserande strålning.

– Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/3/EG (genomförandedirektiv) av den 22 februari 1999 om upprättande av en gemenskapsförteckning över livsmedel och livsmedelsingredienser som behandlas med joniserande strålning[2]. Den förteckningen omfattar för närvarande endast en kategori av livsmedel: örtkryddor, kryddor och smakgivande ingredienser av vegetabiliskt ursprung.

Förteckningen över nationella tillstånd för andra livsmedel och livsmedelsingredienser som får behandlas med joniserande strålning offentliggörs också av kommissionen i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Livsmedel och livsmedelsingredienser får endast behandlas med joniserande strålning vid godkända bestrålningsanläggningar. För anläggningar inom EU beviljas godkännande av de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna. Medlemsstaterna ska enligt artikel 7.3 i direktiv 1999/2/EG underrätta kommissionen om vilka bestrålningsanläggningar som har godkänts. Förteckningen offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*[3].

Enligt artikel 6 i direktiv 1999/2/EG ska alla bestrålade livsmedel eller bestrålade ingredienser som används i sammansatta livsmedel märkas med uppgiften ”bestrålad” eller ”behandlad med joniserande strålning”.

I syfte att kontrollera att detta krav på märkning genomförs korrekt och upptäcka livsmedel som i strid med lagen kan ha behandlats med joniserande strålning har Europeiska standardiseringskommittén (CEN) standardiserat flera analysmetoder.

2 GODKÄNDA BESTRÅLNINGSANLÄGGNINGAR

Vid utgången av rapporteringsperioden (1 januari 2022–31 december 2023) fanns det 23 godkända bestrålningsanläggningar i EU, som låg i 13 medlemsstater: Frankrike (5), Tyskland (5), Bulgarien (2), Nederländerna (2), Spanien (1), Belgien (1), Tjeckien (1), Kroatien (1), Estland (1), Italien (1), Ungern (1), Polen (1) och Rumänien (1).

Två av dessa 13 medlemsstater utförde inte någon bestrålning av livsmedel vid sina bestrålningsanläggningar under perioden 2022–2023 och en lämnade inga uppgifter.

[2] EGT L 66, 13.3.1999, s. 24.

[3] EUT C 37, 30.1.2019, s. 6.

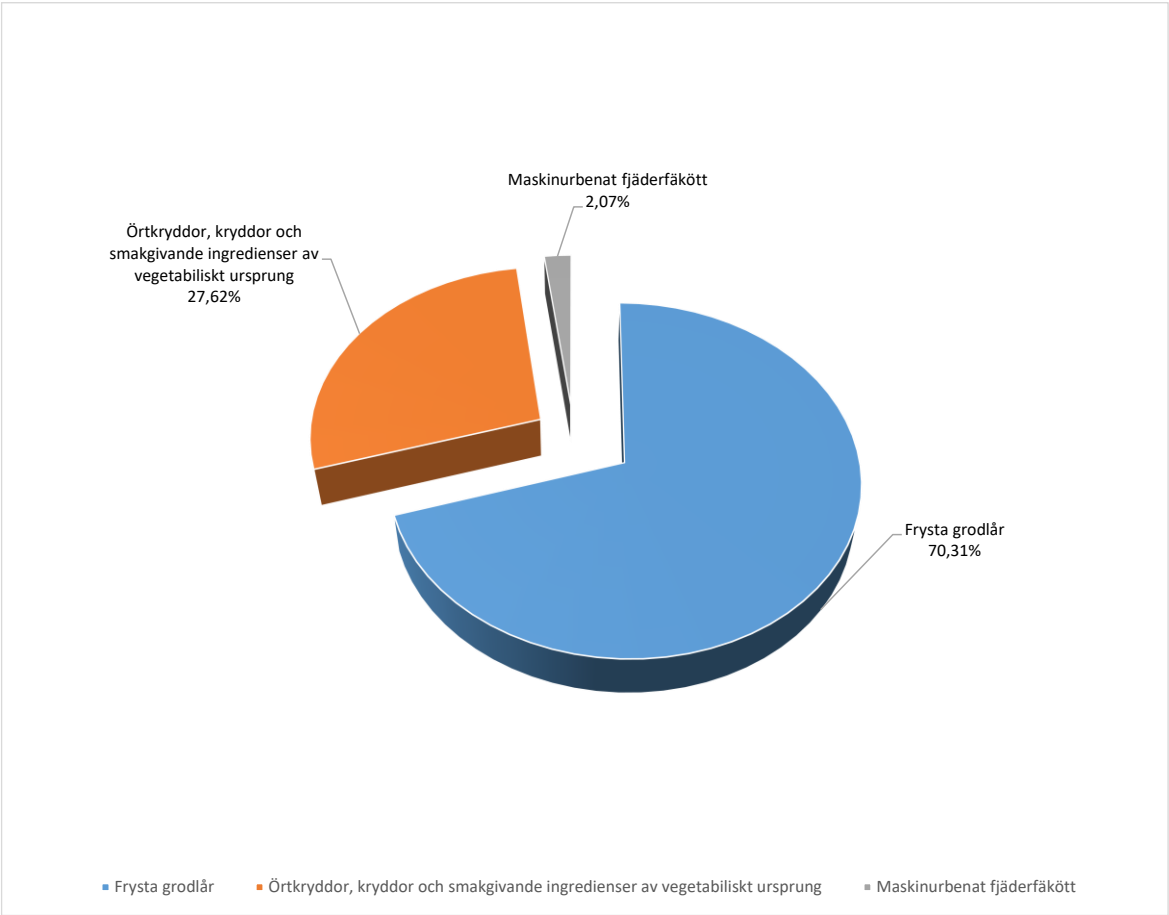
3 RESULTAT AV KONTROLLER VID BESTRÅLNINGSANLÄGGNINGAR 2022–2023

Livsmedel till en sammanlagd vikt av 4 198,2 ton behandlades med joniserande strålning i EU:s medlemsstater under 2022 och 2023. Behandlingen ägde främst rum i Belgien, som behandlade 69,9 % av de bestrålade livsmedlen i EU.

De tre viktigaste bestrålade varorna i EU var frysta grodlår (70,31 %), örtkryddor, kryddor och smakgivande ingredienser av vegetabiliskt ursprung (27,62 %) och maskinurbenat fjäderfäkött (2,07 %).

I diagram 1 visas fördelningen av produkter som bestrålats vid godkända anläggningar i EU:s medlemsstater under 2022 och 2023.

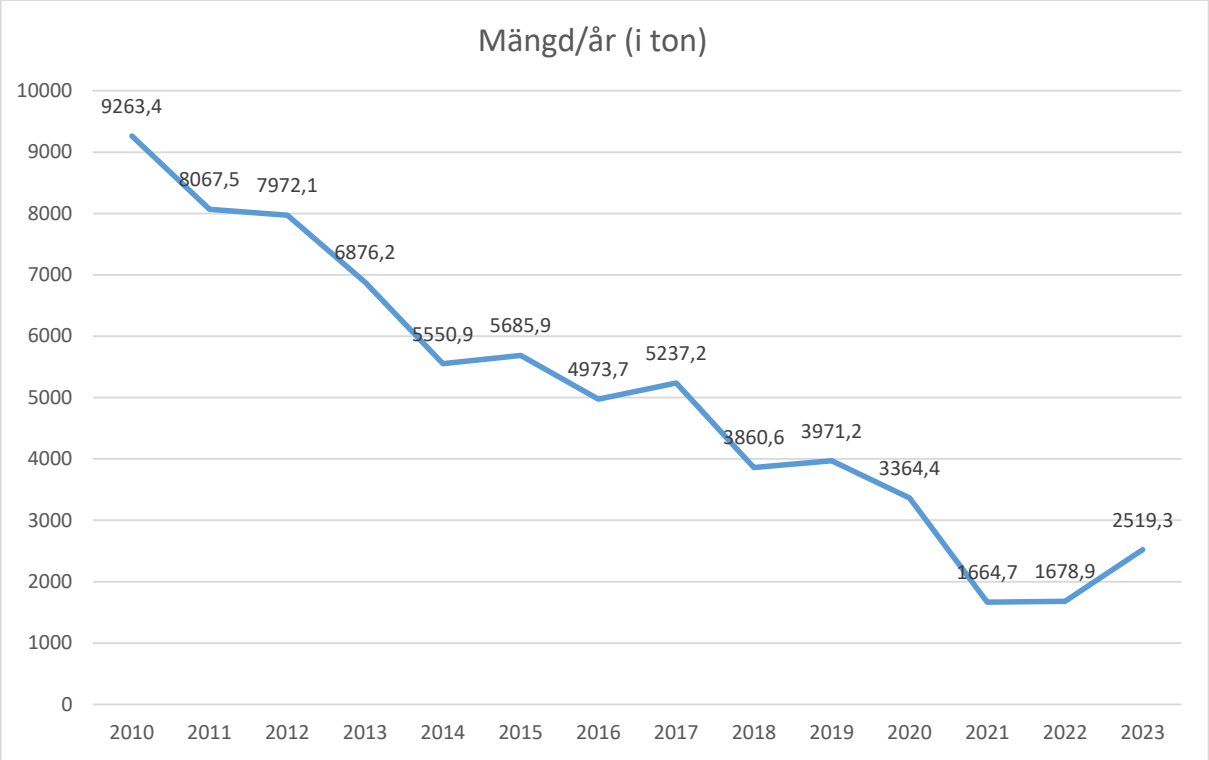
Diagram 1 – Fördelning per kategori av bestrålade livsmedel i EU 2022–2023

De mängder av livsmedel (i ton) som behandlas med joniserande strålning i EU har minskat sedan 2010, vilket framgår av diagram 2.

Diagram 2 – Mängder av livsmedel som behandlats med joniserande strålning vid godkända bestrålningsanläggningar inom EU sedan 2010

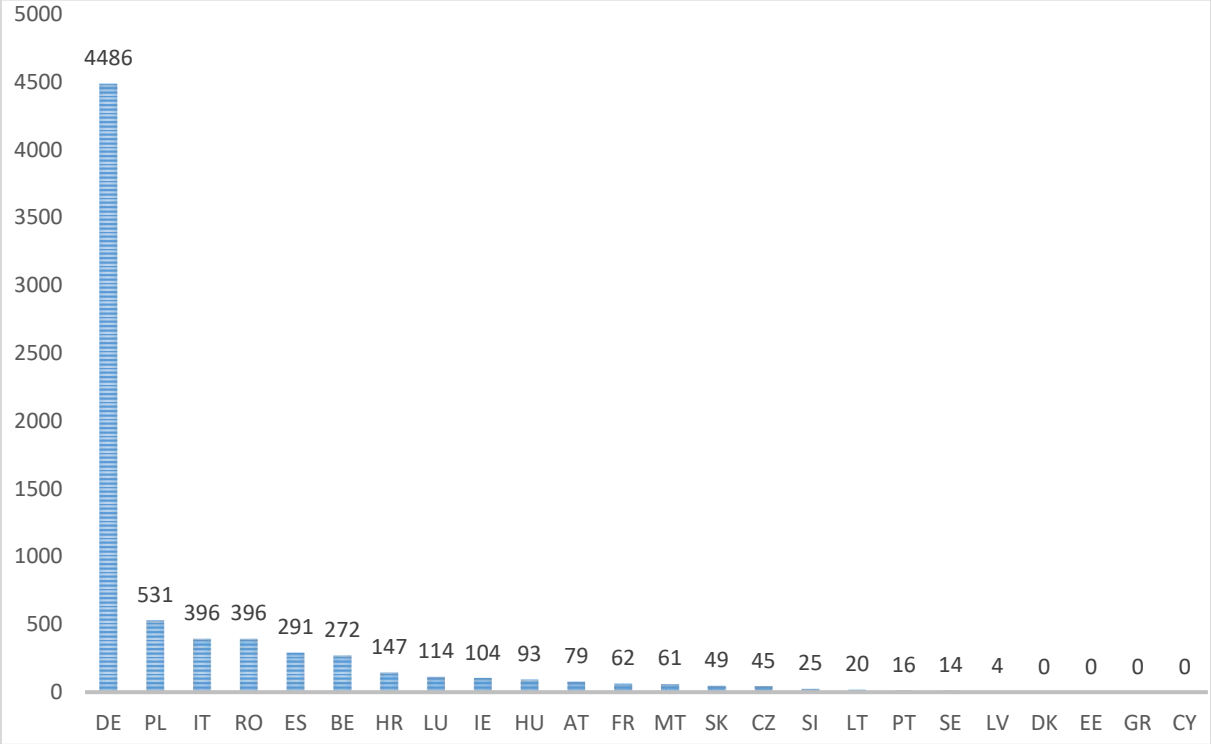
4 RESULTAT AV KONTROLLER VID SALUFÖRING

5 AV PRODUKTERNA

Under perioden 2022–2023 analyserades 7 205 prover av 20 EU-medlemsstater för att upptäcka joniserade livsmedel vid saluföring av produkter (inklusive livsmedel som importerats från länder utanför EU), dvs. totalt 6 % mindre i genomsnitt än under 2020–2021. Uppgifterna för de enskilda EU-medlemsstaterna finns i bilaga II, och en sammanfattning visas i diagram 3.

Diagram 3 – Prover som analyserats vid saluföring av produkter i varje medlemsstat 2022–2023

Fyra medlemsstater utförde inga analytiska kontroller vid saluföring av produkter under 2022–2023 på grund av bristande laboratoriekapacitet (Cypern och Grekland), personalbegränsningar (Estland) eller andra skäl (Danmark).

Av de totalt 7 205 prover som analyserades uppfyllde 51 prover (0,71 %) inte kraven och för 105 prover (1,46 %) gick det inte att dra några slutsatser. De prover som inte uppfyllde kraven gällde främst felaktig märkning och förbjuden bestrålning. Andelen prover som inte uppfyllde kraven (0,71 %) var något lägre än under den föregående rapporteringsperioden 2020–2021 (0,9 %).

Vid saluföring av produkterna utgjordes de analyserade livsmedlen främst av örter och kryddor (46,97 %) följt av spannmål, fröer, grönsaker, frukt och produkter därav (23,36 %), vilket framgår av diagram 4.

Diagram 4 – Livsmedelskategorier som analyserats vid saluföring av produkter inom EU 2022–2023

